

שבחן כיהן שמיר כשליח-עלייה של הסוכנות היהודית בלונדון, נקט לשון סיפורות דומה כלפי מארחיו הבריטיים.

כך צמח ענק סיפורתי בלתי-אפקטיבי בפרספקטיבת הזמן, כשהוא נטול מתח אנושי או אמינות מינימלית. על-פני מישורי המציאות והמוות של מילחמת תש"ח. ובעיקר בות ענק זה. החל להליך סוציולוגי אשר בו הפכו סופרים צעירים, בני 20 עד 25 — באמצעות שופרות-פירסום ממלכתיים למחצה והוצאות-הספרים הקיבוציות — בעלי פוזה לאומית, אשר הזקינה אותם ואת יצירתם בדרך שלם, והביאה אותם כיום, בשנות החמישים לחייהם, לדרגה של התבטלות סיפורתית מוחלטת.

ה. "הגיע הזמן לאסוף את עצמות האמת"

מילחמה, ותהא הצודקת ביותר על-אדמות, מזועזעת נשמות ויוצרת סיפורות. גם מילחמת תש"ח גידלה כישרונות-סיפורתיים בשדות-הקרב שלה. אלא שכל עמדות הסיפורות והתרבות היו תפוסות ומאוכלסות באותם פוליטרוקים, אשר נהגו בסיפורת המילחמה כמו היתה נחלתם הפרטית.

ב-1949 פירסם ניסים אלוני רשימה בשבועון אשמורת, והרשימה דנה באווירה התרבותית של אותם ימים: "...ועל כך יש להודות לכל אותם כתבנים. כי הדפוס הריחו דבר נחמד למדי. לכל היותר יכול אתה לקרוע את העיתון בחמת-זעם, ואולם המחבר נשאר חבוי בצל, ואינך יודע עליו דבר זולת שמו, ואף זה אינו תמיד אמיתי. ואולם יודע אתה אלייבון, כי אותו אדם שהתין דיו כזה על הנייר, לא היה מעולם בקרב... הגירקק אלה שטים באיך-מפריע בניגודת הרוחות, שהשבועונים והעיתונים מאוליים הקציב..."

במצב עגום זה, של הצפת העיתונים והשבועונים למיניהם ביצירות-מטעם, נותרה לסני אלה ששבו משדות-הקרב עם מועקה, כתובת אחת שהיתה פתוחה לפניהם. כתובת זו היתה שני משוררים אוטוריים למדי. יונתן רטוש ואהרון אמיר, שניסו באמצע שנות הארבעים להקים תנועת-נפול פוליטית בשם "הוועד לגיבוש הגורע העיברי" (כנענים). שני משוררים אלה סיפקו ליוצרים צעירים, ששבו משדות-הקרב של תש"ח, במה שמעליה יוכלו לפרסם את יצירותיהם. היה זה כתביהעת אל"ף, ומטבע דחייתם של מרבית משתתפיו הצעירים את מיטגרותיה של המדינה החדשה, הם אימצו חלק ממיגור הרעיונות הכנעניים, שלהם הטיפו רטוש ואמיר.

בחוברת הראשונה של אל"ף התפרסם מאמר פרוגרמטי מאת יעקב אשמן, תחת הכותרת: למות, אבל — בעד מה? מאמר שבכל סיפורת או תרבות אחרת היה מפרנס חוקרי-סיפורת רבים ומהווה נקודת-זינוק להפסיכה-סיפורתית.

אשמן פתח את משאו כך: "הגיע הזמן לאסוף את עצמות האמת... האלים עצלים. הם אומרים שעדיין מוקדם לראות את האמת. עוד דם חם. עוד הזבובים מוצצים את הקברים... הכישרונות הצעירים שלנו כותבים בשטף, הם מותחים קשתות, מטיילים בערבות, מפזמונים, משרשרים שירי, רים, אך לא דאגה. איש מהם אינו מעז להסתכל בחייל עצמו... הפחד הזה, האימה של הידח-כבוד. אותה ואת תוצאותיה לא תמצא במסי רית ובאמנות. זה אסור. אימה זו — יאמר האומר — פרי האינסטינקט השפל, האנוכי, של יציר-קיום-הפרט היא, ואין לעשות ממנה אידיאולוגיה. אבל ישעת האימה תתמשכת והולכת. היא תמלא את כל רווחי-הזמן שבין המילחמה שעברה, והמילחמה הקרובה, זו שתבוא... שימו לב, רווח, לא שזום... יש לנו סיפורת-מילחמה כפיכזה. מדי חודש בחודש ספר מילחמתי. לתיאבון! מדי חודש בחודש מחזה מילחמתי. לתיאבון...! הילך הגדול והטיפש שנימגם סדאנג, עסוק באונניום סיפורתי ינדחם לבדו בני ערכים..."

הקטעים הנ"ל יצגניים לעושר המאניפסטי של יעקב אשמן, אשר חש את הזיוף שבסיפורי דור הפלמ"ח. אשמן ייצג בחרונו את התפרצות הסיפורת האמיתית של דור תש"ח, שהייתה ספונטאנית, ולא אותה סיפורת-מטעם שנכפתה על הדור כולה. התפרי צותגשע זו לא באה לידי ייצוג הוגן או הולם בעיתונות הימים ההם. גם לא בצורות-הספרים שנפלטו ממכונות-הדפוס של הוצאות-הספרים הקיבוציות המאוחדות וסיפריית פועלים. אחרי תום מילחמת תש"ח, כך נוצר מצב לא-הוגן, שבו נקבר תורם הסיפורתי המשמעותי יותר של אחת המילחמה בגיליונות הישנים של כתביהעת אל"ף, ורובו אלמוני ובלתי-יודע עד היום.

ו. הקרב על מיבצר וויליאמס

הניסיון הסיפורתי המאלף ביותר של התמודדות בנושא חווית המילחמה של ילידי-הארץ, נעשה על-ידי סופר אלמוני עד עצם היום הזה. איתן נותב (ש-שעט של שרגא גפני) מציג בסיפורו הקרב על מיבצר וויליאמס את מילחמת תש"ח. כהמשכה של מתולוגיית-ילדים על המערב-הפרוע. מצד אחד ניצבים להם האינדיאנים, ומולם הילי-הפרשים האמריקאים. טיבעי שבמיסגרת סיפורית שכזו, הפלמ"ח ולוחמיו הינם הגיבורים-החיוניים, המגיעים תמיד ברגע האחרון ומצילים את המצב.

סיפור זה של נותב/גפני מאלף מבחינת עומק חדירתו לעולם החוויות של לוחם תש"ח, ומבחינת בניית מרקם עולמו וריקעו התרבותי. דמותו של הגיבור (דניאל) כליכך טיבעית, עד שהיא מתארת את חווית דורי-הלוחמים יותר מכל סיפורת-הפולטי-רוקים כולה גם-יחד. בקרב על מיבצר וויליאמס קיים עירוב-בחימה בין הווה לעבר ובין חיים למוות, בין ערכים לאומיים והתבטלות של פרט, כאשר הלוחם מוצג כפרט, המוטריד מוזיקות-הילדות שלו ומן החוויה הלאומית שהוא עובר במילחמה:

"...לאחר חולשי המילחמה הארוכים, ההתקפות והנפגות, הפי גזות והצדיפות, אין הוא יכול לזכור מצב מסוכן יותר מאשר היה אז, כאשר האינדיאנים אירו עוז ותקפו את המיבצר התקפת-מצה. הקירות התמוטטו והוא מצא את עצמו פניס-אדיפנים מוד צבי כן השש, המניף עליו רומח דאליורי, בעוד אקדחו ריק מכל פקק. הוא עמד אז על סף המוות, ובאותו רגע חש בכל יישותו את היוש התהומי של אדם אשר נחרצה עליו בלייה.

"היכנע! דרש ממנו צביקה.
"לא! ענה בגאווה.
"הרומח ירד.

"ואם להלכה נשאר בחיים, והריחו ניצב עתה כאן, מאחרי הסלע, הרי למעשה נפא אז בכנורה על מישמרתו, ועור קרקפתו תלוי על עצם היום הזה למזכרת על מוט הויגואאם' של צביקה הקטן..."

והסיפור מסתיים כך: "...תותחים קרובים הרעמו בחופזה באגף השמאל. די פגזים שטפו באוויר. התפוצצויות. הקשר שילדו אמר, העניין התי היל, ורני ואנשיו כמו ונעשו במורד הקורדו של הגיבועה הקפנה, כשהם מריעים ומצווחים כערת קומנצ'ים פראית.

"מסורת ימי הקרבות של מיבצר וויליאמס נמשכת."

בסיפור אחר של נותב/גפני, ושמו השבח לאלוהים, ואשר גם הוא פורסם באחד מגיליונות אל"ף, הוא הצליח ליצור אנאטמיה מציאותית של מילחמה תופעה אקלי-מית הקרבה בהדרגה, תוך הצגת מייגוון-התחלופות שלה. זהו סיפור הפטיחותה של המילחמה בעיני כפריים ערביים, כאשר רעמיה קרבים לכפרם. המחבר מתאר את תהליך התפררותו של הכפר, התמוטטותו, כיבושו, בריחת תושביו, והכל בעוצמה סיפורתית אשר סופר פלסטיני אחד טרם עלה בידו לתארים כך, עד כה. נותב/גפני

שער "העולם הזה" בשבוע הקמת המדינה

הוא כישרון שעל הסיפורת העיברית להצטער על אובדנו, ולחוציא מתהום השיכחה את סיפוריו, בהם עלה בידו להציג את מילחמת תש"ח בלא כחלושרק.

ז. ריקנות בלב הנותרים בחיים

ברשימה המחברים האלמוניים שפירסמו מיצירותיהם בגיליונות אל"ף, כמו איתן נותב, יריב עיטם, יוסף ועדיה ואחרים, מצויים כמה שברכות השנים הצליחו ליצור לחם מעמד בסיפורת הישראלית: בנימין תמוז, יורם קניוק ועמוס קינן. סיפוריו הראי שונים של קינן נתפרסמו באל"ף, והם מעין ביגראפיה-קולקטיבית, המתארת מקרוב את אותם ששבו משדות-הקרב, ולמרות זאת איבדו את מגעם עם החיים.

תחושת איך-אונים זו, האופיינית לתקופה שלאחר-מילחמת, וגילוייה בסיפורת העיברית ועומ, בולטת בסיפורו של קינן אהיו הגדול: "...כל החיות יצאו לפני במחודי-עיוותים, הושיטו זרועות עטורות, מגששות, אין ישע, והחזה יעדה, וירד, וינוע ויתפגד בעווית. וקצף יז ודם זב ואין עיניים, והפנים יהיו כואבים. כאב אטום, ועצוב. והראש ייסוב על צירה, במערות אין תוחלת, אין פשר... ואני אקד לי עם משה, עם אחי הגדול ונלך ונלך ונלך, ולא נגיע אף פעם. אף פעם לא נגיע..."

במקביל לסיפורים ב'ואנר ריאליסטי נטול-איפור זה שפורסם באל"ף, יצאו לאור עוד כמה ספרים אמינים על מילחמת תש"ח, שזכו במיקלחת צוננת ובגינויים רבים מטעמו של המימסדה-סיפורתי החיובי, ששלט בכיפה בימים ההם.

ח. התפרקות מנטל ההיסטוריה

מייד עם פירסום חוברת אל"ף הראשונה, כינס המשורר חמ"מי אברהם שלונסקי את תלמידיו, ואמר להם: "על תגיבו על העיתון הזה, לא בעט ולא כפה. כל המתווכח עם הלדו עושה להם מחלכים ופירסומת. ואדרבא, אם שתוק תשתקם, אז אולי יוכרת הישרק הזה הטמא כהרף-עין."

עד היום לא ברור, אם מילחמת-הזרמה זו של שלונסקי באנשי אל"ף מקורה בקינאת-משוררים שקינא ביונתן רטוש, או בסלידתו המארכסיסטית-סטאליניסטית מהרעי-יונות הכנעניים של יונתן רטוש ואהרון אמיר, או מתיאורי הריאליזם שבהם הוצגה מילחמת תש"ח על-ידי אותם סופרים צעירים שלא נימנו עם תלמידיו.

אלא שעצת שלונסקי הופרה, וכעבור זמן נפתח ציד-ימכשפות פרוע בעיתונות הישי-ראלית לסוגיה, וזה נעשה בסיגנון: "...סכלתם של התלכי התזונות רוחנית חמורים, בייחוד בשעה שהנוער שלנו נתון במצב נפשי של, התפרקות' לאחר המאמץ הגדול שעמד בו תקופה ארוכה, מאמץ שהגיע לשיאו במילחמת-השיחרור..." (מתוך מאמר בכותרת ניצני פאשיוס גיועני בישראל מאת היגו, עיתון הדור 8.2.1950). נראה כי חיידק האמת הסיפורתית של מילחמת תש"ח ניגע גם את מיקדשי הריאליזם-הסוציאליסטי של מפ"ם, וכך ערכה המיפלגה את "כינס מעברות", ובו הילקה דוד כנעני (לנוגה עץ הרקב), הודאנוב המקומי של אותם ימים, על מגמות מסוכנות של סופרי ארץ-ישראל-העובדת הצעירים, והזכירם מפני סכנות הכנעניות.

בינות למעגלי הביקורת והארס בלט מאמרו הביקורתי, אך הענייני, של פרוי פסור ברוך קורצווייל, אשר הבזו שרחש לנעשה בסיפורת הישראלית היה גלוי ומשי-מעותי. קורצווייל, במאמרו על העיברים הצעירים (בסיפרו סיפורתנו החדשה — המשך או מהפכה?) הציג את אנשי אל"ף ככישרונים וכנים יותר מאשר היוצרים שהצמיחה מילחמת תש"ח. הוא גם ציין שהם מייצגים מגמה, "אנטי-עודית" בסיפורת העיברי-רית. קורצווייל הרחיקלכת במאמרו וטען, באחת מהערותיו, כי גם כתיבתו של ס. יוהר היא כתיבה בעלת משמעויות כנעניות, ומשום כך שייך אותה ליצר ההתפרקות מן הנטל ההיסטורי הכבד של ההיסטוריה היהודית.

מאריכת דן עומר

בגניבת רובה ותחמושת

איש מטעם הביטחון יחדה בנייה רבה ותחמושת

בכפיה עליו הוא שירת נעצר ל-10 ימים

את מעט השירים פתח בשם

השיר דומה

כא